

неисполнение или ненадлежащее исполнение актов органов внутреннего государственного аудита;

- внести изменения в п. 126 Правил государственного аудита и финансового контроля в соответствии с ч. 1 ст. 806 КоАП, изменив срок составления протокола об административном правонарушении по ст.462 КоАП с «пяти рабочих дней» на «незамедлительно, после истечения срока исполнения предписания».

Юрій Крамаренко,
доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ ПИТАННЯ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ ТА ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ В УКРАЇНІ

Організована злочинність є соціальним явищем, що сьогодні завдяки технологіям та розширенням засобів й інструментів комунікації, соціально-політичним та економічним змінам, перетворюються у все більший суб'єкт впливу не тільки на окремі сфери чи регіони тієї чи іншої країни, а й міжнародну політику. Сьогодні предметом вивчення фахівців різних сфер є «мафіозні держави», «квазідержави» або «крихкі» держави [1, 2, 3], що фактично стають результатом надмірного впливу криміналітету на соціально-політичні процеси та органи державної влади.

Серед правників вже неодноразово наголошувалось на необхідності визнання існування «професійної організованої злочинності» та необхідності боротьби з цим явищем [4, с.900]. Дослідження різних аспектів організованої злочинності та визначення заходів профілактики та боротьби з нею проводяться в майже в усіх країнах світу. Основними авторами, що вивчали цю тематику є Альберто Алесіна, О.І. Гуров, Джон Дікі, А.Ф. Долженков, В.П. Корж, М.В. Корнієнко, Мойзес Наїм, В.С. Овчинский, Сальватор Пікколо, Паоло Піноті та інші.

У червні 2020 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою» метою якого є «припинення діяльності злочинних спільнот, учасників таких спільнот, притягнення до кримінальної відповідальності «злодіїв у законі», а також інших учасників злочинних спільнот та осіб, причетних до створення та функціонування злочинних спільнот». Також у пояснювальній записці до законопроекту зазначено, що організована злочинність є суттєвою загрозою «охоронюваним державою правам та інтересам громадян, сталому розвитку суспільства, а також національній і публічній безпеці України» [5].

Для того щоб мати певне уявлення про кількісні показники боротьби з цим явищем необхідно звернутись до статистичних показників, окремі з яких наведено у Таблиці 1. Так, за даними статистичної інформації Офісу Генерального прокурора протягом 2016-2020 років та січня 2021 року спостерігається поступове зростання показників виявлених організованих груп і злочинних організацій зі 136 до 377 за рік, при цьому лише за січень 2021 року їх виявлено 77 (в т.ч. 3 злочинні організації). Переважна більшість з них мають нетривалу історію діяльності – до одного року та чисельність, що не перевищує 10 осіб. Згідно статистичних показників лише деякі з них мають транснаціональні зв'язки [6].

Отже, можна зробити припущення, що організованому злочинному середовищу властиві активні невеликі групи, що об'єднуються для досягнення певної злочинної мети. Цілоком можливо, що такі групи є частиною значно більших об'єднань і існують в такому вигляді саме для забезпечення сталої діяльності завдяки більшій мобільності та можливості уникнення викриття з боку правоохоронних органів. Останнє досягається за рахунок складності доведення правоохоронними органами координованої взаємодії між «злочинними центрами» та окремими групами, що вже неодноразово висвітлювалось у спеціальній літературі.

Так, за повідомленням Роб Уейнрайта, директора Європола, у 2013 році Європол звітував про наявність не менш ніж 3600 міжнародних злочинних груп в Європейському Сою-

зі, а в 2017 році в СОСТА (оцінка загроз тяжкої та організованої злочинності) було виявлено біля 5000 міжнародних організованих злочинних груп, що розслідуються (спостерігаються) в Європейському Союзі [6]. Тобто можна помітити, що кількісні показники в ЄС та Україні щодо одного й того ж явища суттєво відрізняються. Вказане цілком можна пояснити різницею в рівні застосування технологій, методології та організації взаємодії між правоохоронними органами. А отже масштаби організованої злочинності в Україні значно більші, ніж можна зробити висновок лише із статистичних показників.

Таблиця 1 – Показники діяльності правоохоронних органів за 2016-2020 роки щодо результатів боротьби з організованими групами та злочинними організаціями

	2016		2017		2018		2019		2020		Січень 2021		
	Усього	у т.ч. ЗО	Усього	у т.ч. ЗО	Усього	у т.ч. ЗО	Усього	у т.ч. ЗО	Усього	у т.ч. ЗО	Усього	у т.ч. ЗО	
Виявлено організованих груп і злочинних організацій	136	3	210	5	288	12	293	16	377	21	77	3	
з корумпованими зв'язками	16	0	25	3	21	4	29	2	33	3	11	0	
з міжрегіональними зв'язками	21	0	27	3	41	4	23	4	51	6	15	1	
з транснаціональними зв'язками	4	0	11	0	7	0	6	0	11	1	2	0	
Тривалість дії ОГ і ЗО	до одного року	108	3	166	3	202	3	218	7	278	15	61	1
	до двох років	16	0	28	0	51	7	46	2	72	4	8	0
	від 3-х до 6-ти років	4	0	4	0	9	1	5	1	9	0	1	0
	більше 6-ти років	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
Кількість осіб ОГ і ЗО	3 особи	77	2	122	1	160	1	170	1	215	2	30	1
	від 4-х до 10-ти осіб	59	1	85	4	120	11	118	11	153	14	45	2
	від 11-ти до 20-ти осіб	0	0	2	0	7	2	5	3	8	5	1	1
	більше 20-ти осіб	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0

Аналізуючи показники щодо обліку кримінальних правопорушень, передбачених ст.255-1, 255-2 та 255-3 КК України, можна спостерігати, що за цей час (строк понад пів року дії правових норм) таких проваджень досить небагато, при цьому до суду з обвинувальним актом спрямовано лише одне провадження за ст.255-3 КК України. Так за 2020 рік та січень 2021 року показники мали такий вигляд: за ст.255-1 КК України – обліковано 38 кримінальних правопорушень, вручено 6 повідомлень про підозру та складено 0 обвинувальних актів за 2020 рік та 11, 5, 0 за січень 2021 року відповідно; за ст.255-2 КК України – 2, 0, 0 за 2020 рік та 0, 0, 0 за січень 2021 року; за ст.255-3 КК України – 3, 2, 1 за 2020 рік та 2, 1, 0 за січень 2021 року [6].

Таким чином з огляду окремих показників діяльності правоохоронних органів щодо боротьби з організованою злочинністю та тенденцій законотворчості можна констатувати намагання державних органів влади в Україні активізувати протидію цьому соціальному явищу. Проте наша країна знаходиться фактично лише на початку такої боротьби, що в умовах розвитку технологій та засобів комунікації, наявності протистояння між окремими країнами, потребує консолідації як внутрішньо державних інституцій й всього суспільства,

так і підтримки і налагодження взаємодії з правоохоронними органами інших країн та міжнародними правоохоронними організаціями. Як слушно зауважував з цього приводу М.Й. Коржанський «боротьба зі злочинністю – це справа не юридична, а політична справа, не юристів, а політиків» [8, с.5], тому зусиллями лише правоохоронних органів досягнути певних результатів у цій сфері є вкрай складним та фактично нездійсненним.

1. Foreign Affairs «Mafia States Organized Crime Takes Office» By Moisés Naím May/June 2012 URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/2012-04-20/mafia-states>
2. Овчинский В.С. Мафия: новые мировые тенденции. - М.: Книжный мир, 2016. - 384 с.
3. Website Fragile States Index. URL: <https://fragilestatesindex.org>
4. Криминалистика: Учебник для вузов / Под ред. проф. Р.С. Белкина. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: 2006. – 992 с.
5. Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=2513&skl=10
6. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/1stat>
7. European union serious and organised crime threat at assessment 2017. URL: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017>
8. М.Й. Коржанський. Уголовне право України. Частина загальна: Курс лекцій. – К.: 1996. – 336 с.

Владислав Кундеус,
доцент кафедри
кримінального права та кримінології
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЧЛЕНА ЕКІПАЖУ ПОВІТРЯНОГО СУДНА ЯК СПЕЦІАЛЬНОГО СУБ'ЄКТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 276-1 КК УКРАЇНИ

Стаття 276-1 Кримінального кодексу України (далі - КК) встановлює підстави кримінальної відповідальності за здійснення професійної діяльності членом екіпажу або обслуговування повітряного руху диспетчером управління повітряним рухом (диспетчером служби руху) у стані алкогольного сп'яніння або під впливом наркотичних чи психотропних речовин [1]. Член екіпажу повітряного судна спеціальним суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 276-1 КК.

Відповідно до Правил організації та виконання авіаційних робіт у сільському та лісовому господарстві від 22.12.2006 року екіпаж повітряного судна - авіаційний персонал, який у встановленому порядку виконує обов'язки з керування та обслуговування повітряного судна при здійсненні польотів [2]. Авіаційні правила України «Технічні вимоги та адміністративні процедури щодо льотної експлуатації в цивільній авіації» від 05.07.2018 року визначають, що член екіпажу (crew member) - особа, призначена експлуатантом виконувати обов'язки на борту повітряного судна [3]. Відповідно до п. 4 Правил видачі свідоцтв авіаційному персоналу в Україні від 07.12.1998 року до членів екіпажу повітряного судна належать авіаційні фахівці яким видаються свідоцтва або посвідчення: курсант-пілот (літак/вертоліт), приватний пілот (літак/вертоліт); комерційний пілот (літак/вертоліт); транспортний пілот (літак/вертоліт); пілот планеру; пілот вільного аеростату; пілот надлегкого повітряного судна; курсант-штурман; штурман; курсант-бортінженер; бортінженер; бортрадист; борт оператор, бортпровідник, льотчика-спостерігач [4].

Відповідно до ч. 1 ст. 57 Повітряного кодексу України (далі – ПК), екіпаж повітряного судна складається з осіб льотної складу, до якого належать особи льотної екіпажу та екіпажу пасажирського і вантажного салону, які під час польоту постійно виконують такі функції: 1) виконання процедур, передбачених керівництвом з льотної експлуатації повітряного судна; 2) обслуговування устаткування, механізмів та приладів, необхідних для польоту повітряного судна, а також обладнання, встановленого на повітряному су-